

Lea Vaitti

Perheet toimijoina

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin (2011–2013)
väliarviointi

Osaamme • Toimimme • Vaikutamme

Lea Vaitti

Perheet toimijoina

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin (2011–2013)
väliarviointi

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
2012

*“Erittäin tärkeä projekti kokonaisuudessaan.
Toivon, että toiminta jatkuu myös projektin
päätyttyä. Että vanhemmat jatkavat samaa
työtä omin neuvoin ja saavat äänensä
kuuluvaksi yhteiskunnassa.”*

Lea Vaitti

Perheet toimijoina

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin (2011–2013) väliarviointi

ISBN	ISBN 978-952-9777-85-3
Kansi	Kannen kuva, Tommi Taipale
Painopaikka	Kopio Niini Finland Oy
Taitto	Mac&Me, Virpi Sirpelä
Kustantaja	Kehitysvammaisten Tukiliitto ry Pinninkatu 51 33100 Tampere Keskus 0207 718 200 www.kvtl.fi

SISÄLTÖ

Johdanto	4
Arviointitehtävä ja arviointimenetelmä	5
Vaikuttava vertaistoiminta -projektin tavoitteet ja toiminta	8
Projektin toiminta työntekijöiden näkökulmasta	11
Vertaistoiminta	11
Paikallinen vaikuttamistoiminta	13
Verkkoyhteisöt	15
Lasten ja nuorten osallisuus	16
Lasten ja perheiden kokemusten näkyväksi tekeminen	18
Osallistujien kokemukset toiminnasta	21
Projektin järjestämät koulutukset ja osallistujien tausta	21
Perheiltä saatu palaute projektin tapahtumista	24
Projektin ohjausryhmän sekä Tukiliiton johtoryhmän ja hallituksen jäsenten ajatuksia projektista	27
Toimintamuotojen kehittäminen	30
Kohderyhmän osallistuminen toimintamuotojen kehittämiseen	32
Kansalaistoiminnan aktivoituminen toiminnan tuloksena	32
Toimintamuotojen juurruttaminen ja levittäminen	35
Ehdotuksia kehittämisen suunniksi	37
Lähteet	40
Liitteet	
Liite 1 Toimintojen seurantatiedon ja palautteiden kerääminen kevät 2012	42
Liite 2 Esimerkki kotisivuilla olevasta blogista	43
Liite 3 Sosiaalisen median vaikuttamiskoulutus ja sirkustapahtuma lapsiperheille	44
Liite 4 Puheenvuoro! -työväline	45

JOHDANTO

Tämä raportti on Vaikuttava vertaistoiminta -projektin väliarviointi. Siinä kuvataan ja arvioidaan projektin toimintaa syksyllä 2011 ja keväällä 2012. Projekti on Kehitysvammaisten Tukiliiton kuusivuotinen kehittämishanke, jonka tarkoituksena on kehittää erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden kansalaistoimintaa. Projektin ensimmäisellä hankekaudella (2011–2013) lapsiperheiden toimintaa kehitetään paikallisesti Itä-Suomessa ja Uudellamaalla sekä valtakunnallisesti sosiaalisessa mediassa. Toisella hankekaudella (2014–2016) toimintaa levitetään muille alueille ja juurrutetaan omaan järjestöön sekä muille toimijoille.

Väliarvioinnin pääasiallinen tehtävä on tuottaa tietoa projektin kehittämistyöhön. Uuden luominen ja muutoksen hakeminen vaativat suunnittelun ja kokeilemisen jälkeen systemaattista tiedon tuottamista ja sen perusteella tehtyjä korjausliikkeitä (Robson 2001, 77–84). Arviointi avaa projektin toimintaideaa ja kehittämisen prosessia ja näin on mahdollista yhdessä arvioida onko tehty oikeita asioita oikein. Arviointi toimii siis palautteen antajana ja ohjaamisen välineenä. (Seppänen–Järvelä 2004, 19).

Lähtökohta arvioinnille on, että pitää haluta tietää, kuinka asiat ovat ja pitää olla rohkeutta tunnustaa, ettemme tällä hetkellä tiedä tai emme tiedä ainakaan riittävän tarkasti. (Paasio 2003, 5).

Arvioinnin tarkoitus on tehdä näkyväksi projektin toimintaa myös liiton johdolle, Raha-automaattiyhdistykselle ja muille sidosryhmille. Projektin kokonaisbudjetti vuosille 2011–2013 on kaikkiaan yli 800 000 euroa. Kyseessä on siis merkittävä julkinen rahoitus, jolloin arvioinnin tilivelvollisuus korostuu. Projektin ensimmäisen vaiheen arviointiin panostetaan merkittävässä määrin myös siitä syystä, että keskusjärjestöllä on tarve kehittää arviointimenetelmiä ja -osaa-mista (vrt. Koskela 2011, 44).

Raportin alkuosassa kuvaan projektin ensimmäisen neljänneksen toimintaa ja toimintamuotoja sekä projektitiimin näkemystä toiminnan onnistumisesta ja haasteista. Tämän jälkeen tiivistän perheiltä saadun palautteen ja kerron ohjausryhmän sekä liiton johdon näkemyksiä projektista. Raportin loppuosassa ennakoidaan toimintamuotojen toimivuutta kansalaistoiminnan ja vapaaehtoistoiminnan aktivoimisessa sekä pohditaan niiden juurruttamisen ja levittämisen mahdollisuuksia. Raportin lopussa esitän kerätystä aineistosta nousevat keskeisimmät kehittämisen haasteet.

ARVIOINTITEHTÄVÄ JA ARVIOINTIMENETELMÄ

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin ensimmäisen osan (2011–2013) arviointi koostuu kolmesta kokonaisuudesta. Ensimmäisen osan muodostaa kohderyhmän tarpeiden arviointi. Toinen osa keskittyy hankkeen toimintamuotojen kehittämisen prosessiin. Projektin loppuarvioinnin keskeisenä teemana tulee olemaan tulosten ja vaikutusten arviointi.

Projektin arvioinneissa sovelletaan Max Peberdyn kolmea universaalia kysymystä, joihin hänen mukaansa kaikkien arviointien pitäisi vastata huolimatta siitä, millaisia työkaluja tai aineiston keräämisen tapoja käytetään. Peberdyn kolme kysymystä ovat:

- **Teimmekö mitä lupasimme? (Toimintojen taso)**
- **Saimmeko aikaan muutosta? (Vaikutukset ja vaikuttavuus)**
- **Teimmekö oikeita asioita? (Strateginen relevanssi)**

(Kios 2008)

Projektin tarvearviointi valmistui alkusyksystä 2011. Tehdyn kartoituksen tarkoituksena oli tuottaa projektin alkuvaiheessa tietoa erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden kansalaistoiminnan muodoista ja jäsenyyksistä eri yhdistyksissä, keskinäisen tuen muodoista paikallisesti ja verkossa sekä heidän tekemästään vaikuttamistoiminnasta. Kohderyhmän tarpeiden ja ajatusten kartoittaminen on tärkeää sen vuoksi, että toimintamuodot rakennetaan vastaamaan perheiden tarpeita. Arviointitietoa on käytetty projektin toimintasuunnitelman tekemiseen alkusyksystä 2011 ja sitä on käsitelty myös hankkeen ohjausryhmässä ja Tukiliiton henkilökunnan kanssa. Tarvearviointi on julkaistu nimellä ”Suuntaviivoja erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden vertais- ja vaikuttamistoiminnan kehittämiseen” (Vaitti 2011a).

Väliarviointi on kaksiosainen. Työntekijöiden kokemusten ja kerätyn palautteen avulla pohditaan projektin edistymistä suhteessa tavoitteisiin. Toimintojen tasolla arviointikysymykset ovat:

- **Millaisia tuotoksia ja tuloksia projektilla on tähän mennessä?**
- **Miten toiminnot ovat onnistuneet työntekijöiden näkökulmasta?**
- **Millaista palautetta osallistajat, sidosryhmät ja liiton johto ovat antaneet?**

Kehittämiskohtaisen projektin arviointi ei voi kuitenkaan olla vain olemassa olevien toimintamuotojen kehittämistä. Kun samaan päämäärään voidaan päästä monin erilaisin keinoin, täytyy miettiä ovatko projektihakemuksessa ja projektin alkuvaiheessa valitut keinot niitä, jotka parhaiten toimivat vai pitäisikö niitä vaihtaa.

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin ensimmäisestä vaiheesta on kulunut puolet ja koko toi-

minta-ajasta neljännes. Ensimmäisen vaiheen tavoitteena on kehittää toimintaa ja käytänteitä, joita on mahdollisuus siirtää pilotointialueilta muille alueille, juurruttaa organisaatioon ja levittää mahdollisesti muille toimijoille. Tästä syystä jo väliarvioinnissa on tärkeää pohtia toiminnan siirrettävyyttä.

Väliarvioinnin toisessa osassa lähdetään miettimään sitä, miten projektin toimintamuodot näyttäisivät onnistuvan tuottamaan tavoiteltua muutosta. Strategian tasolla arviointikysymykset ovat:

- **Onko kohderyhmä osallistunut toimintamuodon kehittämiseen?**
- **Aktivoiko toiminta kansalaistoimintaa?**
- **Ovatko toimintamuodot juurrutettavissa tai levitettävissä?**

Väliarvioinnin menetelmä ja aineisto

Projektin kehittämistyö on uudenlaisten keinojen ja toimintamallien etsimistä erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden kansalaistoimintaan. Kehittämistyöhön liittyy läheisesti uuden oppiminen, joka tapahtuu ongelmanratkaisuna ihmisten välisessä toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Väliarvioinnin tehtävä on tuottaa systemaattisesti kerätyn tiedon kautta projektin arkitoiminnasta erillinen näkökulma tähän keskusteluun. Arviointi siis kulkee kehittämistyön kanssa rinnakkain, tukee tehtäviä ratkaisuja ja tarvittaessa kyseenalaistaa niitä.

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin arviointi tehdään järjestön sisäisenä arviointina. Projektin arviointi on projektitutkijan vastuulla, mutta kaikki projektin työntekijät osallistuvat aktiivisesti tiedon tuottamiseen ja myös sen tulkitsemiseen. Arvioinnin tuottamaa tietoa käytetään projektin kehittämistyössä koko projektin ajan.

Projektin arviointi perustuu toimintamuotojen, koulutusten ja tapahtumien tarkalle dokumentoinnille ja osallistujilta kerättyihin palautteisiin (Liite 1). Dokumentointilomakkeessa kysytään seurantatietojen (osallistujamäärät ym.) lisäksi yhteistyökumppaneita, toiminnan tavoitteita ja työntekijän arviota eri osapuolille koituneesta hyödystä. Vanhempien palautetta on kerätty Fokusryhmä -keskusteluihin, ryhmähaastatteluihin ja jälkikäteen lähetetyillä sähköpostikyselyillä. Lasten ja nuorten kanssa on käytetty kuvakommunikaatiota ja Talking mats -menetelmää. Sidosryhmiin näkökulmaa projektin etenemiseen väliarvioinnissa on haettu käyttämällä sähköpostikyselyä.

Projektin prosessiarviointia on tehty vähintään kaksi kertaa vuodessa. Tällöin projektitiimi on käynyt projektitutkijan kanssa keskustellen läpi työntekijöiden kokemuksia ja näkemyksiä toiminnasta. Keskusteluiden struktuurina ovat toimineet toimintasuunnitelman ala-tavoitteet ja Peberdyn arviointikehikko. Näiden arviointikeskusteluiden tarkoitus on ollut tuoda esille ja yhteiseen keskusteluun kaikkien näkemys projektin tilanteesta. Arviointikeskustelut ovat tärkeä väline yhteisten tavoitteiden muodostumiselle ja toimivat näin myös välittömästi projektin suunnittelun ja

johtamisen tukena.

Arviointikeskusteluiden lisäksi projektitiimi on väliarvioinnissa käyttänyt Tupu Holman kehittämää projektien pikaitsearviointilomaketta (Holma 2005). Toiminnan strategisen tason arviointia (Teemmekö oikeita asioita?) toteutettiin niin, että aluksi jokainen projektitiimin jäsen itsenäisesti arvioi jokaista toimintamuotoa jokaisen arviointikriteerin suhteen ja tämän jälkeen näkemyksistä keskusteltiin yhdessä.

Projektin väliarvioinnissa on mukana laaja aineisto, joka koostuu projektitiimin jäsenten kokemuksista, tapahtumien ja koulutusten dokumentoinnista, osallistujien palautteista, ohjausryhmän ja liiton johdon mielipiteistä sekä projektin asiapapereista. Aineisto koostuu seuraavista dokumenteista, kyselyistä ja keskusteluista:

- projektitiimin arviointikeskustelut projektitutkijan kanssa 15.11.2011, 20.4.2012, 4.5.2012, 6.8.2012 ja 28.8.2012
- toimintamuotojen, koulutusten ja tapahtumien dokumentointi
- tapahtumien ja koulutusten osallistujilta toiminnallisesti ja kyselyin kerätty palaute
- perheiden Fokusryhmä-keskustelut perhesirkuskurssien jälkeen 4.3.2012 ja 27.5.2012
- vammaisten osallistujien ja heidän vanhempiansa ryhmähaastattelut videokurssin jälkeen 25.3.2012
- projektin ohjausryhmälle, Tukiliiton johtoryhmälle ja hallitukselle tehdyt kyselyt
- projektin asiapaperit: mm. projektisuunnitelma, ohjausryhmän muistiot, hallitukselle tehdyt seurantaraportit

VAIKUTTAVA VERTAISTOIMINTA -PROJEKTIN TAVOITTEET JA TOIMINTA

Vaikuttava vertaistoiminta -projektilla on Raha-automaattiyhdistyksen rahoitus vuosille 2011–2013 ja optio jatkohankkeelle vuosille 2013–2016. Hankkeen työntekijäresurssit ovat projektipäällikkö, viestintävastaava, kaksi projektityöntekijää sekä osa-aikainen projektitutkija. Vaikuttava vertaistoiminta -projektin kohderyhmä ovat alle kouluikäisten ja kouluikäisten erityistä tukea tarvitsevien lasten perheet.

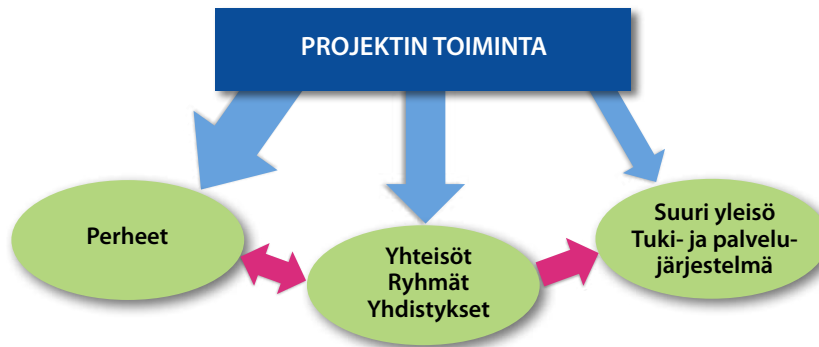
Toimintasuunnitelman mukaan päämääränä on perheiden voimaantuminen sekä vanhempien ja lasten kokemustiedon saaminen osaksi tuen ja palveluiden kehittämistä. Tähän päämäärään pyritään osatavoitteiden avulla, joita ovat:

- 1. synnyttää lapsiperheiden vertaistoimintaa,**
- 2. lisätä vanhempien vaikuttamistoiminnan taitoja ja luoda malleja lapsiperheiden paikalliselle vaikuttamiselle,**
- 3. lisätä vanhempien verkkoyhteisöjen toimintaa ja vaikuttamista verkossa,**
- 4. lisätä lasten ja nuorten osallisuutta ja**
- 5. tehdä näkyväksi lasten ja perheiden kokemuksia ja tarpeita.**

Vaikuttava vertaistoiminta -projekti toimii Tukiliitossa kansalaistoiminnan strategiaohjelmassa, joten kansalaistoiminnan ja vapaaehtoistoiminnan aktivoiminen on selkeä projektin lähtökohta. Projektin taustalla on oletamus, että kouluttamalla vanhempia ja järjestämällä erityislasten perheille tapahtumia voidaan lisätä heidän yhteisöllistä toimintaansa. Perheet aktivoituvat yhteisöihin, ryhmiin sekä yhdistyksiin ja lähtevät vaikuttamaan sekä asenteisiin että tuki- ja palvelujärjestelmään.

Viereisellä sivulla olevassa kuviossa siniset nuolet kuvaavat projektin toimintaa ja niiden koko kuvastaa interventioiden laajuutta. Suurin nuoli kohdistuu perheisiin: heille on järjestetty paljon erilaisia koulutuksia ja tapahtumia. Kaksi kapeaa nuolta kohdistuvat yhteisöihin ja suureen yleisöön. Punaiset nuolet kuvaavat tuloksia ja vaikutuksia, joita projekti tavoittelee.

Kuvio 1. Projektin interventiot ja tavoiteltavat vaikutukset.

Projektin käynnistyminen syksyllä 2011

Projektin varsinainen toiminta alkoi elokuussa 2011, jolloin kaikki projektin työntekijät oli rekrytoitu. Projektin toiminta syksyllä 2011 oli pääasiassa projektin käynnistämiseen ja projektiorganisaatioon liittyvää: useammalla paikkakunnalla toimivan ja moniammatillisen projektitiimin rakentamiseen vaaditaan aikaa ja tietoista panostamista. Kukaan projektissa työskentelevä ei ollut projektitutkijaa lukuun ottamatta työskennellyt Tukiliitossa aikaisemmin.

Syksyllä koko projektitiimi käytti projektipäällikön ohjauksessa paljon aikaa tavoitteiden tarkentamiseen ja seuraavan vuoden toimintasuunnitelman tekemiseen. Tavoitteiden tarkistamisen ja toimintasuunnitelman pohjana käytettiin lapsiperheiden vertais- ja vaikuttamistoiminnasta tehdyn kartoituksen aineistoa ja tuloksia (Vaitti 2011a) sekä kartoitusta Tukiliiton jäsenyhdistysten toiminnasta (Vaitti 2011b).

Syksyn aikana tehtiin myös paljon työtä viestinnän ja verkostoitumisen eteen. Viestinnässä projektin kotisivujen tekeminen, yleisilmeen luominen materiaaleille sekä sosiaalisen median profiilien luominen olivat keskeisiä työtehtäviä. Myös Mukaan.fi -palvelun kehittäminen alkoi. Verkostoituminen projektihakemuksessa oleviin yhteistyökumppaneihin käynnistyi. Osa kutsuttiin projektin ohjausryhmään. Koulutustoiminta alkoi marraskuussa Kuopiossa, jossa järjestettiin vertaisohjaajakoulutus. Muut koulutukset ja perheille suunnatut tapahtumat aloitettiin keväällä 2012.

Projektin toiminta keväällä 2012

Projektin kehittämistyön jäsentämiseksi projektin toiminnot jaettiin projektin alussa osa-aluei-

siin tavoitteiden mukaisesti. Alla olevaan taulukkoon on tiivistetty kevään 2012 toiminta osa-alueittain jaoteltuna.

Taulukko 1. Projektin toiminta keväällä 2012.

Projektin osa-alueet	Keinot	Toiminta kevät 2012
Vertaistoiminta	vertaisohjaajakoulutus, perhetapahtumat, tuki ryhmille, kurssiyhteistyö ensitietokursseilla ja Malikkeen kanssa	2 ohjaajakoulutusta (toinen syksyllä 2011) 4 perhetapahtumaa, 2 perhesirkuskurssia
Paikallinen vaikuttamistoiminta	koulutukset, materiaalit, tilaisuudet, vaikuttamisryhmät	2 Vertaisryhmästä vaikuttajaksi -koulutusta
Verkko-yhteisöt	verkkoalustan rakentaminen, moderaattorien koulutus, verkostoituminen	2 moderaattorikoulutusta 128 kirjautujaa palvelussa Mukaan.fi (20.4.2012) 13 verkkoryhmää (20.4.2012)
Lasten ja nuorten osallisuus	kuulemiskokeilut, videokurssit yhteistyötapaamiset	2 lasten kuulemistilaisuutta nuorten videokurssi 10 tapaamista
Lasten ja perheiden kokemusten näkyväksi tekeminen	viestintä, julkisuus, materiaalin tuottaminen, esim. Puheenvuoro! -videoklipit	2 vanhempien kuulemistilaisuutta (syksyllä 2011) 1 tilaisuutta vanhempien puheenvuorojen keräämiseen blogikirjoituksia kotisivuilla lehtijuttuja paikallislehdissä kuntavaalikampanjan suunnittelu

Projektin järjestämiin syksyn 2011 ja kevään 2012 koulutuksiin on osallistunut noin 100 henkilöä ja tapahtumissa on ollut mukana noin 300 erityistä tukea tarvitsevan lapsen perhettä.

Projektin toimintamuotoja on kuvattu liitteessä 2 (blogi), liitteessä 3 koulutusten sisältöjä ja liitteessä 4 (Puheenvuoro!-työväline). Projektin kotisivuilta vaikuttavavertaistoiminta.fi löytyy viimeisin tieto projektin meneillään olevasta toiminnasta.

PROJEKTIN TOIMINTA TYÖNTEKIJÖIDEN NÄKÖKULMASTA

Tässä luvussa kerrotaan projektin toiminnan etenemisestä työntekijöiden näkökulmasta. Aineistona on käytetty pääasiassa projektitiimin arviointikeskusteluita 15.11.2011, 20.4.2012 ja 4.5.2012. Keskustelut on käyty projektitutkijan johdolla ja niiden sisältöä ja muistioita on käytetty projektin toiminnan kehittämiseen välittömästi sekä niiden pohjalta on tehty myös projektin tilannekatsaus liiton johdolle.

Vertaistoiminta

Projektin ensimmäisenä tavoitteena on synnyttää vertaistoimintaa. Toimintasuunnitelmaan on kirjattu, että toiminnan tuloksena:

- **perheet saavat vertaistukea ja**
- **perheet aktivoituvat vanhempien itsensä vetämiin vertaistukiryhmiin.**

Vertaistukiryhmien synnyttämiseen ja vertaistoiminnan aktivoimiseen projekti pyrkii vertaisohjaajakoulutusten, perhetapahtumien ja ryhmille annettavan tuen avulla. Projektityöntekijät ovat uusien vertaisryhmien käynnistämisen ja ohjaamisen tukena tavoitteen asettelussa ja asioiden eteenpäin viemisessä. Projekti tekee yhteistyötä muiden alueilla toimivien järjestöjen ja jossakin määrin myös erityislasten perheiden palveluiden kanssa.

Projekti on ensimmäisen toimintavuotensa aikana järjestänyt viikonlopun pituisen vertaisohjaajakoulutuksen kummallakin toiminta-alueellaan, Itä-Suomessa ja Uudellamaalla. Vertaisohjaajakoulutuksiin on osallistunut yhteensä noin 25 vanhempaa.

Erityislasten perheitä kutsuvia tapahtumia järjestettiin kolme Itä-Suomessa. Kaksi tapahtumaa oli pienempiä, mutta yhteen tapahtumaan osallistui yli kaksikymmentä perhettä. Tämä tapahtuma oli suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä useiden eri toimijoiden kanssa. Mukana olivat tukiyhdistyksen lisäksi Me itse -alajaos, Leijonaemot ry:n paikallinen vertaistukiryhmä, Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry sekä Pohjois-Savon neurologiset erityisvaikeudet ja autismikirjo -yhdistys Eijsveikeet ry. Päivässä oli mukana myös ammattiopiston opiskelijoita.

Kaksi useita viikonloppuja kestävää perhesirkuskurssia on ollut projektilta iso panostus, jonka tarkoitus on ollut vertaistuen lisäksi saada projektille näkyvyyttä. Osallistujaperheet ovat antaneet toiminnasta hyvää palautetta. Perheet ovat kiinnostuneita jatkamaan toimintaa ja perhesirkuksen jatkoa suunnitellaankin järjestöyhteistyönä syksyllä 2012. Toimintamallina sirkus

on mahdollista siirtää vain paikkakunnille, joissa on koulutettu sosiaalisen sirkuksen ohjaaja.

Vertaisohjaajakoulutus	Kuopio, Helsinki	25 vanhempaa
Perhetapahtumat	4 tapahtumaa Joensuu, Kuopio, Järvenpää	Yli 150 erityislapsen perheenjäsentä
Perhesirkuskurssi	Joensuu, Vantaa	8 perhettä
Tuki uusille ryhmille	Itä-Suomi	3 uutta ryhmää

Onnistumisia ja haasteita

Projektin työntekijöiden mielestä myönteistä vertaistukitoiminnan aktivoimisessa on ollut se, että koulutuksiin on ilmoittautunut hyvin vanhempia ja myös aktiiveja on löytynyt erityisesti Itä-Suomesta. Projektille on syntynyt vertaistoimintaa edistäviä kontakteja joihinkin tukiyhdistyksiin, muihin alueen yhdistyksiin ja jossakin määrin oppilaitoksiin Itä-Suomessa. Toiminta on myös edistänyt järjestöjen yhteistyötä Itä-Suomessa.

Tapahtumat ovat rohkaisseet perheitä liittymään jo olemassa oleviin vertaistukiryhmiin. Sen sijaan uusia ryhmiä näyttäisi kevään aikana syntyneen vain kaksi Itä-Suomeen. Koulutus on innostanut joitakin vanhempia liittämään vertaistoimintaa opiskeluunsa. He ovat tehneet kartoituksen vanhempien kiinnostuksesta ryhmätoimintaan yhteistyössä kunnan palveluohjaajan kanssa ja aikovat tulevaisuudessa perustaa ryhmän. Uudellamaalla vertaisohjaajakoulutuksissa olleet vanhemmat olivat jo ryhmänohjaajatehtävissä ja hakivat enemmänkin varmuutta toimintaansa kuin tukea uuden ryhmän perustamiseen.

Koulutukset ja tapahtumat eivät näyttäisi suuressa määrin synnyttävän vertaisryhmätoimintaa tai muuta organisoitua tukea, vaan sen sijaan projektityöntekijöiden mielestä enemmänkin epävirallisempaa tukea, kuten kahdenkeskisiä tapaamisia. Työntekijät pohtivat, onko organisoimaton ja epävirallisempi toiminta juuri sitä, mitä vanhemmat tällä hetkellä haluavat. Halutaanko vertaisuudelta myös muuta kuin keskinäistä tukea pulmatilanteisiin? Onko vanhempien ja lasten yhteinen toiminta muiden perheiden kanssa juuri sitä, mitä halutaan?

Työntekijöiden mielestä toiminnan haasteena on, että vastuuroolit kasautuvat vain harvoille vanhemmille. Uusia perheitä voi löytyä osallistujiksi tapahtumiin, mutta koulutuksiin osal-

listujat ovat olleet pitkälti samoja vanhempia. Uhkana saattaa olla, että aktiiviset vanhemmat kuormittuvat moninaisista vapaaehtoistoiminnan tehtävistä. Myös alkuinnostuksen pelätään lopahtavan, eivätkä vanhemmat välttämättä osaa tai jaksa hakea tukea toiminnalleen projektilta.

Vertaistuki

- Koulutuksilla ja tapahtumilla on tavoitettu hyvin perheitä.
- Vertaisuudelta toivotaan pulmatilanteiden ratkaisujen lisäksi yhdessä oloa ja koko perheen toimintaa.
- Itä-Suomessa on syntynyt joitakin kontakteja tukiyhdistyksiin ja yhdistysten verkostoitumista.
- Syntynyt kaksi uutta vertaistukiryhmää.

Paikallinen vaikuttamistoiminta

Projektin toisena tavoitteena on lisätä vanhempien vaikuttamistoiminnan taitoja ja luoda malleja lapsiperheiden vaikuttamiselle. Toimintasuunnitelman mukaan toiminnan tuloksena syntyy:

- **hyviä käytäntöjä ja keinoja paikalliseen vaikuttamiseen,**
- **vaikuttamisryhmämalli ja**
- **vanhempien aktivoitumista vaikuttamiseen paikallisesti ja verkossa.**

Vaikuttamistoiminnan edistäminen on ensimmäisen toimintavuoden aikana koostunut pääasiassa vanhempien koulutusten ja siihen liittyvän materiaalin suunnittelusta ja tuottamisesta. Projekti on järjestänyt kaksi viikonlopun pituista vaikuttamiskoulutusta, toisen Kuopiossa ja toisen Helsingissä.

Vertaisryhmästä vaikuttajaksi -koulutus on ollut yhden viikonlopun pituinen ja siinä vaikuttamisen teemoja on käsitelty niiden asioiden pohjalta, jotka vanhemmat kokevat epäkohdiksi. Koulutuksessa on myös ollut sosiaalisen median osuus, jonka tavoitteena on yhdistää paikallinen vaikuttaminen verkkovaikuttamiseen. Ulkopuolisena asiantuntijana kursseilla on toiminut sosiaaliturvaan perehtynyt varatuomari. Koulutuksesta valmistellaan verkkomateriaalia, jota voi käyttää huomattavasti laajempi ryhmä. Koulutusmateriaalin lisäksi keväällä valmisteltiin vaikutusmateriaalia syksyn kunnallisvaaleihin.

Vertaisryhmästä vaikuttajaksi -koulutus	Kuopio 24.–26.2.2012 Helsinki 4.–6.5.2012	Noin 20 osallistujaa
Kuntavaalikampanjan valmistelu	Materiaalia verkkoon alkusyksystä 2012	

Onnistumisia ja haasteita

Vaikuttamistoiminnan aloittaminen on vanhemmille selvästi vaativampaa kuin vertaistoimintaan osallistuminen tai uuden ryhmän käynnistäminen. Projektin kahden koulutuksen ja muun perheille annettavan tuen turvin ei ole kevään aikana muodostunut tavoitteena olevia vaikuttamisryhmiä tai opintopiirejä. Itä-Suomessa on hyvät kontaktit perheisiin ja joitakin vaikuttamistoiminnan ituja, varsinaista ryhmätoimintaa pyritään käynnistämään syksyllä. Jotkut yksittäiset vanhemmat ovat lähteneet toimimaan ja vaikuttamaan (esim. tukiviittomakurssin saamiseen tai koulukuljetuksiin vaikuttamista). Projektityöntekijän rooli on ollut toimia suunnittelun peilinä ja tukea näin toiminnan käynnistymistä.

Palvelujärjestelmään vaikuttamisen lisäksi projektitiimin keskusteluissa ovat nousseet esille uudet vaikuttamisen muodot esimerkiksi positiiviset kampanjat (Flashmob) ja verkkovaikuttaminen. Keskusteluissa on noussut esille myös ajatus kutsua perheitä koolle lasten tulevaisuuden teemojen käsittelemisen kautta. Projektitiimi on pohtinut perheiden vaikuttamistoiminnan epämuodollisuutta ja mahdollisuutta liittää sitä perheiden arkeen.

Vaikuttamistoiminta

- Koulutuksiin on tulijoita.
- Itä-Suomessa on joitakin vaikuttamistoiminnasta kiinnostuneita vanhempia, mutta ei ole syntynyt uusia ryhmiä tai opintopiirejä.
- Vaikuttamistoiminnan monimuotoisuus tulee esille.
- Projektin etsii uusia vaikuttamisen keinoja.

Verkkoyhteisöt

Projektin kolmantena tavoitteena on aktivoida verkossa tapahtuvaa vertais- ja vaikuttamistoimintaa. Toimintasuunnitelman mukaan tuloksena on, että:

- **vanhemmat saavat vertaistukea ja**
- **löytyy uusia välimatkat ylittäviä vaikuttamisen keinoja.**

Syksyllä 2011 projekti lähti mukaan Tukiliiton sosiaalisen median palvelun, Mukaan.fi, kehittämiseen. Verkkopalvelu saatiin toimintaan alkuvuodesta 2012. Projekti on toiminut liitossa sosiaalisen median palvelun eturintamassa ja järjestänyt kaksi moderaattorikoulutusta, josta on myös verkkomateriaalia. Projektin tehtävä on saada verkkoyhteisöön mukaan erityislasten perheitä ja keskusjärjestön tiedotuksen liiton jäsenyhdistyksiä.

Verkkopalvelun rakentaminen	Palvelu avattiin helmikuussa 2012	128 kirjautujaa Mukaan.fi (20.4.2012) 13 verkkoryhmää (20.4.2012)
Sosiaalisen median moderaattorikoulutus	Helsinki 14.4.2012 Kuopio 15.4.2012	noin 25 osallistujaa

Onnistumisia ja haasteita

Projektitiimin mielestä Mukaan.fi -palvelun käyttö oli ensimmäisten kuukausien aikana odotettua. Kävijämäärät olivat projektitiimin mielestä kevään aikana hyviä, vaikka palvelua ei varsinaisesti markkinoitu Tukiliitossa. Palvelimella oli 20.4.128 rekisteröityjää ja tuhat vierailua, joista uusia on noin 600. Projektin toimesta palvelimelle on perustettu huhtikuun loppuun mennessä 13 uutta ryhmää. Ryhmiä on kaiken kaikkiaan 26.

Mahdollisuudet paikallisesti järjestettäviin koulutuksiin ovat rajalliset. Siksi projekti on tuottanut sosiaalisen median koulutusmateriaalia verkkoon kenen tahansa hyödynnettäväksi. Palvelun käytön koulutuksissa on ollut ajatuksena, että koulutetut henkilöt voivat materiaalin pohjalta toimia muiden vanhempien perehdyttäjinä palvelun käyttöön, mutta myös yleisemmin verkkoyhteisöiden vertaisohjaajuuteen.

Mukaan.fi -palvelusta tiedottaminen ja markkinointi ovat jääneet kevään aikana pitkälti projektin vastuulle, vaikka palvelu on koko keskusjärjestön yhteinen. Tämä näkyy heikossa tunnettuudessa esimerkiksi tukiyhdistysten toimijoiden keskuudessa. Syksyllä palvelimelle suunnitellaan tiedotus- ja markkinointikampanjaa yhdessä keskusjärjestön viestinnän kanssa.

Verkkoyhteisöt

- Koulutukset ja verkkoon tuotettu materiaali ovat saaneet hyvää palautetta.
- Perheiden ryhmiä perustettu keväällä 13.
- Mukaan.fi -kävijämäärät olivat ensimmäisten kuukausien aikana tyydyttäviä, mutta kesän aikana keskustelut eivät ole olleet kovin aktiivisia.
- Palvelimen markkinointi ei ole ollut riittävää koko järjestössä.

Lasten ja nuorten osallisuus

Projektin viides tavoite on lisätä erityistä tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja heidän sisarustensa osallisuutta. Toimintasuunnitelman mukaan tuloksena syntyy:

- **erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten sekä heidän sisarustensa kuulemisen käytännön kokeiluja,**
- **lasten ja nuorten kuulemisen menetelmistä aineistoa ja välineitä sekä**
- **lasten kuulemisen malleja.**

Lasten ja nuorten osallisuuden edistämistä on tehty tähän mennessä pääasiassa Uudellamaalla. Projektissa on kokeiltu lasten ja nuorten kokemusten keräämiseen liittyviä menetelmiä, kuten sadutusta, videoiden tekemistä, puheenvuorojen pitämistä sekä kuvakommunikaation keinoja. Verkostoituminen ja yhteistyö pääkaupunkiseudulla toimivien järjestöjen ja ammattilaisverkostojen kanssa on keskeistä tavoitteen toteuttamiseksi.

Lasten kuulemistilaisuuksista toteutui kaksi, päiväkodin pienryhmälle ja sisaruksille suunnattu tilaisuus. Helsingiläisen päiväkodin kokeiluun liittyi neljä käyntiä ja siinä käytettiin sadutusta ja keskustelumattoa. Sisarusten kuuleminen toteutettiin Porissa yhdessä Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa. Sisaruksia haastatteli kahden opiskelijan tiimi toiminnallisina menetelmin. Lasten kuulemisen verkkomateriaali valmistuu syksyllä 2012. Projekti suunnittelee myös sisarusten kuulemisen opasta. Tulevaisuuden tavoite on saada vanhemmat haastattelemaan sisaruksia ja lähettämään haastatteluita projektin verkkomateriaaliksi.

Eräsi kuulemisen kokeilu oli projektin järjestämä nuorten videokurssi Helsingissä. Kurssin tavoitteena oli nuorten puheenvuorojen kuvaaminen ja videokameran käytön opettelu itseilmaisun keinona. Kurssi toteutettiin yhteistyössä Kehitysvammatuki 57:n kanssa.

Lasten kuulemistilaisuudet	Helsinkiläisen päiväkodin pienryhmä, sisarusten kuuleminen 11.4.2012	9 lasta
Videokurssi	5.3. alkaen Helsinki	8 kehitysvammaista nuorta
Yhteistyö- ja verkostotapaamiset järjestöjen ja ammattilaisten kanssa	Ammattilaisten "Hyvät tyypit" -verkosto YTRY, järjestöjen verkosto Inno-paja	10 tapaamista

Onnistumisia ja haasteita

Teema on ajankohtainen ja herättää mielenkiintoa muissa järjestötoimijoissa. Myös lapsiasiavaltuutetun toimisto on hyvin kiinnostunut projektin tekemästä työstä erityislasten kanssa. Yhteistyön keskeinen sisältö on projektin toimintojen levittäminen. Sen sijaan vanhemmille asia tuntuu olevan uusi. Haasteena onkin lasten osallisuuden tekeminen tutuksi ja helposti toteutettavien kuulemisen keinojen leivittäminen vanhempien keskuuteen.

Perheitä ei saatu mukaan kaikkiin suunniteltuihin tilaisuuksiin, joten lasten kuulemisen kokeiluita ajateltiin tulevaisuudessa liittää koko perheelle suunnattuihin tapahtumiin. Lasten osallisuuden ja mielipiteiden kuulemisen tärkeyttä voitaisiin tehostaa mm. juurruttamalla toimintamalleja keskusjärjestön viestintään.

Lasten ja nuorten osallisuus

- Lasten kuulemiseen liittyvien menetelmien kartoitus on alkanut.
- Aihe kiinnostaa muita järjestötoimijoita ja esim. lapsiasiavaltuutetun toimistoa.
- Perheille lasten osallisuus ja kuulemisen menetelmät ovat uusi asia.
- Tärkeää liittää projektin kaikkien perheille suunnattuun toimintaan ja levittää esim. Tukiliiton viestintään.

Lasten ja perheiden kokemusten näkyväksi tekeminen

Projektin viimeisenä tavoitteena on tehdä näkyväksi lasten ja perheiden kokemuksia ja tarpeita. Toiminnan tuloksena toimintasuunnitelman mukaan:

- **lasten ja perheiden kokemustieto siirtyy paikalliseen päätöksentekoon ja**
- **lapsiperheiden kokemustieto siirtyy Tukiliiton paikallisyhdistyksille.**

Projektin kotisivut julkaistiin loppusyksystä 2011. Kotisivu toimii toiminnasta tiedottamisen lisäksi perheiden ja lasten kokemusten välittäjänä. Tällä hetkellä sivuilla julkaistaan työntekijöiden ja vanhempien blogia. Alkusyksystä sivuilla tullaan julkaisemaan videopuheenvuoroja, joita on kerätty kevään aikana nuorten videokurssin yhteydessä ja Itä-Suomen tilaisuuksissa.

Projekti on järjestänyt kaksi vanhemmille suunnattua kuulemisiltaa. Iltojen tarkoitus oli kerätä keskusjärjestölle tietoa vammaislainsäädännön uudistamistyön tueksi. Illan toteuttamiseen osallistui myös liiton lakimies. Projektin tapahtumien yhteydessä on julkaistu lehtijuttuja sekä Itä-Suomen että Uudenmaan paikallislehdissä sekä valtakunnallisissa lehdissä. Niiden tarkoitus on ollut tehdä sekä projektin toimintaa että vammaisten lasten perheiden asiaa tunnetuksi alueella.

Ohjausryhmätyöskentely on keskeinen väylä tiedottaa projektin toiminnasta ja levittää menetelmiä ja tuotettuja materiaaleja sidosryhmille. Ohjausryhmään kuuluvat Jaatiset ry:n, Leijonaemot ry:n, Elo ry:n, Diakin ja Tukiliiton liittohallituksen edustaja, Lapsiasiavaltuutetun toimiston edustaja sekä kunnallisen vammaisneuvoston puheenjohtaja.

Projektin kotisivut	avattiin joulukuussa 2011	
Vanhempien kuulemis-tilaisuudet	Helsinki 7.12.2011 Tampere 16.11.2011	15 vanhempaa
Puheenvuoro1 -videoklipit	Mikkeli 21.4.2012 Nuorten videokurssi 24.–25.3.2012	10 vanhempaa
Blogikirjoitukset	Projektitiimin tai vanhempien kirjoituksia erityislapsia tai heidän perheitään koskettavista aiheista	13 blogia 30.6. mennessä
Lehtijutut	Yhteishyvä, Ketju, Tukiviesti, Tukilinja, useissa Itä-Suomen paikallislehdissä, Keski-Uusimaa	noin 10 lehtijuttua
Ohjausryhmän kokoontumiset	Edustaja Diak, Elo ry, Jaatinen ry, Leijonaemot ry, Lapsiasianvaltuutetun toimisto, KVTL:n liittohallitus sekä vammaisneuvoston puheenjohtaja ja järjestötoimija	3 kokoontumista

Onnistumisia ja haasteita

Paikallista näkyvyyttä toiminnalle on saatu erilaisten tapahtumien kautta. Kokemustiedon kerääminen on hyvällä alulla ja tiedon näkyväksi tekeminen tapahtuu myöhemmin. Projektitiimin mielestä haasteena on miten kehittää tapoja, joiden kautta vanhemmat voivat tuottaa tietoa ilman, että se työllistää heitä liikaa. Tavoitteena on, että tiedon tuottaminen voitaisiin liittää perheen arjen tilanteisiin.

Tukiliiton jäsenyhdistysten innostaminen mukaan lapsiperhetoimintaan on noussut kevään aikana keskeiseksi odotukseksi. Liittokokousviikonloppuna toukokuussa projekti oli näkyvästi esillä liiton jäsenyhdistyksille. Projekti tekee myös yhteistyötä keskusjärjestön vapaaehtoistoimintaa kehittävään hankkeeseen osallistuvien yhdistysten kanssa. Alkusyksystä 2012 projekti etsii jäsenyhdistyksiä, joilla on halukkuutta lapsiperhetoiminnan kehittämiseen.

Keskusjärjestön sisällä on sovittu projektin osallistumisesta ensitietokursseille, joiden ohjelmaan projekti vie lasten osallisuuden, vertaistoiminnan ja vaikuttamisen teemoja. Puheenvuoro! –työtapa on otettu hyvin vastaan ja projekti tavoittelee sen juurruttamista keskusjärjestön toimintaan.

Lasten ja perheiden kokemusten näkyväksi tekeminen

- Projektin toiminnalle on saatu näkyvyyttä Itä-Suomessa ja Uudellamaalla tapahtumien kautta.
- Haasteena tuottaa tietoa kokemuksista ilman että perheet työllistyvät liikaa.
- Paikallisyhdistysten tavoittaminen ja innostaminen lapsiperheasioissa on alkamassa.
- Yhteistyöstä keskusjärjestön muiden toimintojen kanssa on sovittu.

Perhesirkustapahtuma 2012.

OSALLISTUJIEN KOKEMUKSET TOIMINNASTA

Kevään 2012 toiminta on suuntautunut suuressa määrin suoraan perheisiin. Koulutuksiin on osallistui 100 henkilöä ja tapahtumissa on ollut mukana noin 300 perheenjäsentä. Seuraavissa kahdessa luvussa kerrotaan projektin koulutuksista ja tapahtumista ja nostetaan esille keskeisiä seikkoja osallistujien palautteista. Kursiivilla kirjoitetut sisennetyt tekstit ovat palautteiden suoria lainauksia.

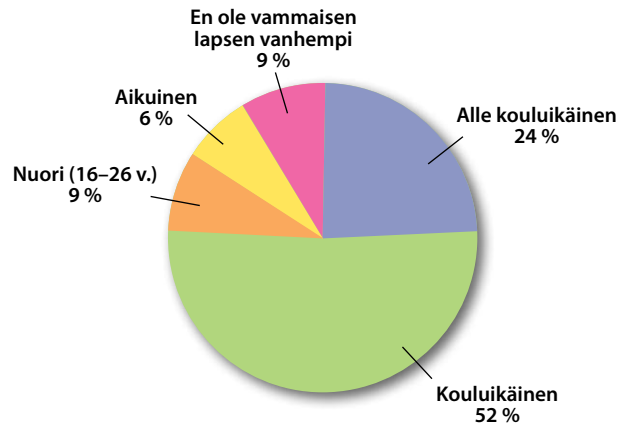
Projektin järjestämät koulutukset ja osallistujien tausta

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin koulutusprosessi integroi vertaisryhmät, vaikuttamisen ja sosiaalisen median. Kouluttajina toimivat projektin omat työntekijät sekä ulkopuoliset kouluttajat. Koulutuksia järjestettiin syksyn 2011 ja kevään 2012 aikana yhteensä seitsemän:

- **kaksi viikonlopun pituista vertaisohjaajakoulutusta,**
- **kaksi viikonlopun pituista vaikuttamiskoulutusta (sisältää sosiaalisen median osuuden),**
- **kaksi yhden päivän sosiaalisen median koulutusta ja**
- **yksi media- ja demokratiakoulutus kehitysvammaisille nuorille (3 iltaa + viikonloppu).**

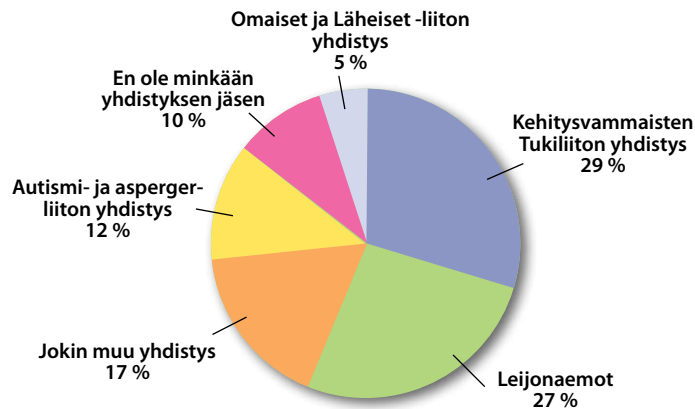
Projektin koulutuksissa on kävi noin 70 vanhempaa, 8 vammaista nuorta ja noin 20 ammattilaisita. Osa vanhemmista on osallistui useampaan koulutukseen. Koulutustilaisuuksista saadun palautteen mukaan noin puolet osallistujista on kouluikäisen ja noin neljäsosa alle kouluikäisen lapsen vanhempia. Koulutukset ovat siis suuntautuneet hyvin projektin kohderyhmälle.

Kuvio 2. Koulutukseen osallistuneiden erityistä tukea tarvitsevan lapsen ikä.

Osallistujien yhdistystausta on hyvin vaihteleva: noin neljäsosa oli tukiyhdistyksen jäseniä samoin noin neljäsosa Leijonaemojen jäseniä. Puolet jäsenyyksistä hajosi hyvin monille eri yhdistyksille ja liitoille.

Kuvio 3. Koulutukseen osallistuneiden yhdistystausta

Koulutuksista annettu palaute

Koulutuksiin osallistuneilta kerättiin palautetta koulutusten lopussa keskustellen ja webropol-kyselyllä noin viikko koulutuksen jälkeen. Koulutuspalautteissa erityistä kiitosta sai koulutusten osallistava työote ja se että koulutuksiin voivat osallistua myös muiden järjestöjen ja yhdistysten toimijat.

Se on hyvä, että kurssin sisältö muotoutuu osallistujien mukaan eikä niin, että koulutus olisi liian jäykästi valmiiksi suunniteltu. ...on hyvä, ettei vaadita liikaa vaan jokainen saa edetä omien taitojensa pohjalta - se antaa jokaiselle mahdollisuuden oppimiseen omien tarpeiden mukaan.

Mahtavaa kun on tällaisia projekteja olemassa ja niiden palveluita tarjotaan myös muille vastaaville järjestöille:)

Koulutuspalautteissa tuli esille vanhempien tuen tarve heidän suunnitellessaan vertais- tai vaikuttamistoimintaa. Palautteisiin oli kirjattu monenlaisia toiveita syventävästä jatkokoulutuksesta. Osallistujat toivoivat lisäkoulutusta, joka käsitelisi mm. vertaistukiryhmän jatkuvuutta ja aktivointia, rahoituksen hankkimista ryhmälle, verkostoitumista yhdistysten välillä, viestintää mediassa, vaikuttamista kunnassa ja asiantuntijaluentoja sosiaaliturvasta ym. lapsiperheitä koskevista asioista.

Enemmän edunvalvonta-asioita. Faktatietoa eri asiantuntijoilta, (lainsäädäntö, sosiaalipolitiikka, psykologia, viestintä...), verkostoitumista, tietoa toisista vastaavista järjestöistä ja yhdistyksistä.

Vielä enemmän tukea ja tietoa ... kun ryhmä on jo ollut käynnissä, siihen vinkkejä miten siitä saadaan kiinnostava jatkossakin, ettei pyöri saman asian ympärillä ja kiinnostus säilyisi.

Miten järjestetään vaikuttava yleisötapahtuma ja siihen kytköksissä olevat asiat.

Vanhempia kiinnosti myös lasten ja koko perheen yhteisen harrastustoiminnan lisääminen. Jotkut vanhemmista ovat valmiita käynnistämään tai vetämään ryhmiä ja toivoivat projektilta ideoita ja koulutusta tähän.

Itseäni kiinnostaisi kurssin vetäminen erityislapsille. Se voisi olla mitä hyvänsä akateemisia taitoja kehittävää kuten matematiikka ruuanlaitossa, luetun ymmärtämisen kehittäminen, kurssi maailmanhistoriasta. Olisin äitinä ihan tyytyväinen kursseihin, joita joku vetää harrastuspohjalta.

Videokurssin tavoite oli kouluttaa kehitysvammaisia nuoria omien mielipiteiden esille tuomiseen videoinnin keinoin. Kurssilla tehty palautekeskustelu toteutettiin ryhmähaastatteluna, jossa toiminnan strukturoinnin apuna käytettiin Talking mats -menetelmää. Kuvaamisen ja kaikesta muun uuden oppiminen oli kurssilaisille tärkeintä. Koko ryhmä oli hyvin motivoitunut kiiteltä kovan opetusta. Vaikuttamisen aspekti jäi kurssilla suppeammaksi. Mihin asioihin he itse kansalaistoimijoina voisivat videoiden kautta vaikuttaa, ei tullut palautekeskustelussa esille. Jonkin verran keskusteluissa kuitenkin ideoitiin videoiden näyttämistä perheelle ja kavereille, työyhteisölle ja esimiehille. Joidenkin toiveena oli saada puheenvuorot myös radioon ja televisioon.

Videokurssiin liittyi viikonloppu, johon myös kurssilaisten omaiset tai avustajat osallistuivat. Vanhempien mielestä nuorten ja heidän omaistensa mielipiteiden kuuleminen tukea ja palveluita kehitettäessä on tärkeää. Vanhemmat olivat kiinnostuneita vammaisten nuorten asioiden ajamisesta, mutta aikaa vaikuttamistoimintaan on vähän. Erityisen tärkeänä omaiset pitivät asumispalveluiden laatuun ja työllistymisen edistämiseen vaikuttamista.

Perheiltä saatu palaute projektin tapahtumista

Projekti järjesti syksyn 2011 ja kevään 2012 aikana yksitoista perhetapahtumaa, joiden tarkoitus oli tavoittaa perheitä, synnyttää vertaistoimintaa paikkakunnille ja kerätä lasten ja perheiden kokemuksia. Projektin järjestämät tapahtumat olivat:

- **kaksi perhesirkuskurssia (3 päivää),**
- **neljä perhetapahtumaa ja**
- **viisi vanhempien ja lasten kuulemiseen ja kokemusten keräämiseen liittyvä ä tilaisuutta.**

Projektin tapahtumissa oli mukana noin 100 vanhempaa, 80 erityislasta ja nuorta, 60 sisarusta, 20 opiskelijaa, 10 ammattilaista ja muutama isovanhempi. Yhteensä siis lähes 300 henkilöä.

Keväällä Joensuussa ja Helsingissä järjestetyt perhesirkuskurssit olivat merkittävä ponnistusperheiden kanssa toimimiseen. Kurseille osallistui koko perhe ja kurssit järjestettiin viikonloppuisin. Kouluttajina kursseilla toimivat sosiaalisen sirkuksen ohjaajat Sirkustuksesta ja Sirkus Magentasta. Sirkusviikonloppuihin osallistui yhteensä kahdeksan perhettä. Osallistujilta kerättiin palautteita viimeisenä päivänä sirkusesityksen jälkeen: lapset työskentelivät toiminnallisesti antaen palautteita kuvien avulla ja vanhemmat noin tunnin kestävässä Fokusryhmä -keskustelussa.

Vanhempien mielestä perhesirkuksen keskeinen merkitys oli laadukkaan vapaa-ajan viettäminen perheen lasten kanssa. Kun perheessä on erityislapsi, perheiden yhteiseen vapaa-ajanviettoon ei sen paremmin Itä-Suomessa kuin Uudellamaallakaan ole vanhempien mielestä riittävästi vaihtoehtoja. Perhesirkus toimii hyvin tällaisena harrastuksena, jossa sekä vanhemmille, että eri ikäisille ja erilaisen toimintakyvyn omaaville lapsille on helppo soveltaa toimintaa. Toiminnan sisältö voisi vanhempien mielestä olla varsin hyvin jotakin muutakin.

*Ja keskenään niin kun miten hyvin mennee koska kaikki on ihan erilaisia.
Koska se on se leikki mikä onnistuu sitten taas, vaikka kaikilla ei ehkä onnistu
puhetta ja muuta, niin pystyy meneen tässä.*

Isät korostivat sirkuskurssien palautteissa erityisesti harrastustoiminnan merkitystä lapsille ja kokivat jossakin määrin esiintymisen epämukavanakin. Jotkut äidit sen sijaan nauttivat juuri esiintymisestä ja mahdollisuudesta kokeilla jotakin erilaista.

*...ei mulla oo mitään intressiä minnekkään lähtee jos lapset ei oo siellä mukana.
Että turhaan niin kun tavallaan järjestää mulle jotain kursssia...*

Loppukeskustelussa perheet toivat kurssin antina esille myös mahdollisuuden tutustua toisiin perheisiin. Yhdessä toimiminen ja tutustuminen olivat tärkeitä lapsille: erityisesti vanhemmat pitivät tärkeänä suhteiden muodostumista sisarusten välille. Vanhemmat pitivät tärkeänä perhesirkuksen myönteisen ja kaikkien vahvuuksia korostavan ilmapiirin merkitystä. Ammattilaiset puhuvat vammaisesta lapsesta yhä usein puutteiden ja sairauksien kautta. Tiedon rinnalle on vanhempien mielestä hyvä saada kokemuksia myönteisestä vuorovaikutuksesta lapsen kanssa ja nähdä tällaista mallia myös muilta perheiltä.

*Siis se (julkisen palvelun tuottajan kurssi) oli semmonen, että siinä kerrottiin
niin kun, että mitä kaikkia sairauksia meillä on tulevaisuudessa.*

Itä-Suomessa perheet olivat jo jossakin määrin mukana paikallisen tukiyhdistyksen toiminnassa, mutta kurssi rohkaisi vanhempia aktivoitumaan tukiyhdistystoimintaan ja koko perheelle suunnatun harrastuksen hankkimiseen paikkakunnalle.

*Ollaan puhuttu kokouksessakin, että pitäis enemmän aktivoitua siihen suuntaan,
että ruvetas ... tekemään alotteita ja kaikenlaisia kommentteja. Ja yhdis ja, niin
kun yhistyksen nimissä, että sillä on kumminkin enemmän sitä vaikutusvaltaa..*

Osallistujien antaman palautteen yhteenveto

- Toiminta kohdistunut hyvin alle kouluikäisten ja kouluikäisten vammaisten lasten perheille.
- Toteuttanut seitsemän 1–2 -päiväistä koulutusta, joissa noin 100 osallistujaa.
- Toteuttanut 11 perhetapahtumaa tai kurssia, joissa mukana noin 300 henkilöä
- Koulutusten joustava ja osallistava työote sai kiitosta.
- Tärkeää, että toimintaa tarjottiin myös muiden järjestöjen piirissä toimiville.
- Osallistujat toivovat monenlaista syventävää jatkokoulutusta.
- Vanhemmat toivovat projektin edistävän koko perheen yhteistä harrastustoimintaa.

Perhesirkustapahtuma 2012.

PROJEKTIN OHJAUSRYHMÄN SEKÄ TUKILIITON JOHTORYHMÄN JA HALLITUKSEN JÄSENTEN AJATUKSIA PROJEKTISTA

Projektin tärkeimmille sidosryhmille tehtiin kysely loppukeväästä 2012. Kyselyssä kysyttiin projektin tunnettuutta, ajatuksia tavoitteiden merkityksestä sekä projektin ensimmäisen vuoden toiminnasta. Kyselyyn vastasi yhteensä neljätoista henkilöä, joista viisi oli ohjausryhmän jäsentä, neljä Tukiliiton johtoryhmästä sekä kuusi Tukiliiton hallituksesta. Yksi henkilö oli jäsen sekä ohjausryhmässä että liittohallituksessa.

Projektin toiminnasta vastaajat tunsivat kotisivut parhaiten. Vertaisohjaaja- ja vaikuttamiskoulutukset, perhetapahtumat ja Mukaan.fi -keskustelut tunnettiin jossakin määrin. Vieraimpia vastaajille olivat lasten ja nuorten kuulemisen kokeilut, projektin blogi ja Puheenvuoro! -videoklipit. Erityisesti hallituksen jäsenille useat toimintamuodot olivat varsin vieraita.

Taulukko 2. Projektin tunnettuus sidosryhmien keskuudessa.
Vastausten mediaanit ja keskiarvo eri vastaajaryhmien kohdalla.

1= ei kokemusta, 2= vain vähän kokemusta, 3= jossakin määrin kokemusta,
4= tunnen melko hyvin, 5= tunnen erittäin hyvin

	Ohjausryhmän jäsenet	Johtoryhmän jäsenet	Liittohallitus	Keskiarvo
Projektin kotisivut	4	4	3	3,4
Mukaan.fi -keskustelut	4	3	3	2,9
Perhetapahtumat	3	3	2	2,8
Vertaisohjaajakoulutus	3	4	2	2,6
Vaikuttamiskoulutus	4	3	2	2,6
Lasten ja nuorten kuulemisen kokeilut	4	2	1	2,5
Projektin blogi	4	2	2	2,5
Puheenvuoro! -videoklipit	4	2	2	2,3

Kaikki vastaajat pitivät projektia merkittävänä uusien toimintamuotojen kehittämisessä erityistä tukea tarvitsevien lasten perheille. Projekti on vastaajien mielestä käynnistynyt hyvin ja on

onnistunut luomaan positiivisen yleisilmeen ja mukavia tapahtumia. Koulutukset ja viestintä saivat myös positiivista palautetta. Hallituksen jäsenet mainitsivat myös Mukaan.fi -alustan olevan hyvän ja kiittelivät jo tuotettua materiaalia.

Erittäin tärkeä projekti kokonaisuudessaan. Toivon, että toiminta jatkuu myös projektin päätyttyä. Että vanhemmat jatkavat samaa työtä omin neuvoin ja saavat äänensä kuuluvaksi yhteiskunnassa.

Vastaajat eivät nimenneet selkeästi yhtä tavoitetta muita tärkeämmäksi. Ohjausryhmän ja johtoryhmän jäsenet mainitsivat eniten vaikuttamisteeman. Hallituksen jäsenet sen sijaan pitivät tärkeimpänä paikallista lapsiperheille järjestettyä toimintaa. Vastauksissa tuli esille myös uusien yhteydenpitomuotojen kehittäminen ja Tukiliiton paikallistoiminnan aktivoiminen.

Antaa voimaa ja välineitä vaikuttamistyöhön ihmisten omissa kunnissa ja omilla alueilla.

Saavuttaa erityistä tukea tarvitsevia lapsiperheitä, löytää mahdollisuuksia lapsiperheiden vaikuttamistoimintaan ja näin liittää lapsiperheiden toimintaa liiton paikallisen toiminnan yhteyteen - löyhemmin tai tiiviimmin.

Odotan videoklipeiltä ja kuvamateriaalilta paljon. Sitä toivottavasti voidaan käyttää laajasti kaikessa toiminnassamme.

Sidosryhmien ajatuksia projektin haasteista

Ohjausryhmän, johtoryhmän ja hallituksen jäsenet näkivät projektilla olevan useita kehittämissaasteita. Näistä keskeisimpiä olivat tiedottaminen ja vaikuttamistoiminnan käynnistyminen sekä toiminnan juurruttaminen ja levittäminen. Tiedottaminen sai vastaajilta paljon kiitosta ulkoasusta, mutta myös kritiikkiä tiedottamisen aikatauluista. Koulutuksista ja tapahtumista tiedottaminen tapahtuu yhdistysten näkökulmasta liian myöhään: ne eivät ehdi tiedottaa toiminnasta eteenpäin.

Vaikuttamistoiminnan haasteet lapsiperheiden kohdalla olivat vastaajien tiedossa. Tapahtumien ja vertaistoiminnan nähdään houkuttelevan helposti perheitä, mutta vaikuttamiseen siirtymiseksi tarvitaan projektilta uudenlaisten interventioiden kehittämistä.

Suurin haaste on luullakseni tuon vaikuttamistoiminnan saaminen mukaan vertaistoiminnan lisäksi. Toistaiseksi toiminnassa on vielä korostunut vertaistoiminta... mutta kuinka tästä eteenpäin?

Toiminnan juurruttamiseen ja levittämiseen vastaajat halusivat kiinnittää huomiota jo näin projektin alkuvaiheessa. Toiminnan kehittäminen vaatii muun keskusjärjestön toiminnan tuntemista ja jatkuvaa vuorovaikutusta. Projekti sai kiitosta siitä, että yhteydet keskusjärjestön sisällä on pääosin hoidettu hyvin, mutta yhteistyö vaikuttamistoiminnan kanssa voisi olla tiiviimpää.

Projektin toimintaa Itä-Suomessa ja Uudellamaalla pidettiin laadukkaana, mutta toiminnan määrä voisi olla suurempaa. Toiminnan juurruttaminen ja levittäminen vaativat hyviä ja helposti siirrettäviä toimintamalleja, joiden toteuttaminen onnistuu mahdollisimman pienellä keskusjärjestön panostuksella jatkossa. Aluekoordinaattoreiden työ nähdään yhtenä mahdollisena väylänä lapsiperhetoiminnan juurruttamiselle liiton paikallistoimintaan.

Tuottaa sellaisia keinoja ja kanavia, joiden käyttäminen on mahdollisimman helppoa ja ei kovin paljon ns. työvoimaa vaativaa.

Projektin ohjausryhmästä tuli toive, että ohjausryhmän jäsenet voisivat tehdä enemmän sisällöllistä yhteistyötä. Useilla järjestöillä, joiden edustaja on ohjausryhmässä, on samansuuntaisia intressejä, joiden jakamisesta he hyötyisivät.

Kaipaen verkostoitumista enemmän, yhteistä toimintaa myös sidosryhmille muutakin kuin ohjausryhmän kokoukset, Hyvät käytännöt kierto.

Ohjausryhmän, johtoryhmän ja hallituksen ajatuksia

- Positiivinen yleisilme ja sosiaalisen median kehittäminen saivat kiitosta.
- Hallitus tuntee projektin toimintamuotoja vain vähän.
- Ohjausryhmä ja johtoryhmä pitivät tärkeimpänä vaikuttamistoiminnan käynnistymistä, hallitus lapsiperheille suunnattuja toimintoja.
- Toiminta on ollut laadullisesti hyvää, mutta määrää toivotaan lisää.
- Ohjausryhmä toivoi laajempaa sisällöllistä yhteistyötä ja kokemusten vaihtoa.

TOIMINTAMUOTOJEN KEHITTÄMINEN

Raportin alkuosa kuvaa projektin toimintaa ja toimintamuotoja sekä projektitiimin, osallistujien ja sidosryhmän käsityksiä toiminnasta. Palaute palvelee hyvin olemassa olevien toimintamuotojen kehittämistä, mutta se ei pelkästään riitä vastaamaan kysymykseen: teimmeko oikeita asioita?

Toimintamuodot voivat saada hyvää palautetta, mutta silti edistää jotakin muuta tehtävää kuin projektille asetettua päämäärää. Kun samaan päämäärään voidaan päästä monin erilaisin keinoin, täytyy miettiä ovatko projektihakemuksessa ja projektin alkuvaiheessa valitut keinot niitä, jotka toimivat parhaiten. Jo käyttöönotettujen toimintamuotojen arvioinnille ja uusien toimintamuotojen kehittämiseksi on hyvä olla selkeitä kriteereitä.

Väliarvioinnin prosessissa toimintamuotojen arviointikysymyksiksi muodostui seuraavat kolme kysymystä:

- **Onko kohderyhmä osallistunut toimintamuodon kehittämiseen?**
- **Aktivoiko toiminta kansalaistoimintaa?**
- **Ovatko toimintamuodot juurrutettavissa ja levitettävissä?**

Ensimmäinen kysymys perheiden osallistumisesta toiminnan kehittämiseen kuvaa tekemisen prosessia ja toiminnan laatua. Kansalaistoiminnassa kohderyhmän mukaan ottaminen kehittämiseen on erittäin tärkeää. Toimijoina ovat vapaaehtoiset, jotka hyvin vapaasti voivat jättää toiminnan, jos se ei palvele heitä.

Toinen kysymys nousee projektin keskeisimmästä tavoitteesta aktivoida perheitä toimimaan itse omaksi ja muiden hyödyksi. Kysymys nousee myös Tukiliiton strategiaohjelman projektille asettamasta tehtävästä.

Kolmannessa kysymyksessä toimintamuotojen juurrutettavuudesta on kysymys projektin tuottamasta hyödystä: kenen tai minkä tahon käytössä kehitetyt toimintamallit ovat projektin päätyttyä? Vaikuttava vertaistoiminta -projekti on innovatiivinen projekti. Tämä tarkoittaa sitä, että projektissa luodaan ja kehitetään uutta. Projektin tuotoksista ja toimintamudoista pitäisi projektin aikana muodostua malleja, jotka otetaan käyttöön joko omassa organisaatiossa tai muualla. Mitä tehokkaammin tuotokset ja mallit juurtuvat ja leviävät, sitä suurempi vaikutus projektilla on.

Taulukko 3. Toimintamuotojen arviointikysymykset ja -kriteerit.

	Arviointikysymys	Arviointikriteeri
Miten projektin toimintamuodot onnistuvat?	Onko kohderyhmä osallistunut kehittämiseen?	Kohderyhmän tarpeista kerätään tietoa suunnittelun pohjaksi
		Perheet ovat mukana kehittämisessä
		Kerätään palautetta ja analysoidaan sitä
	Aktivoiko kansalais-toimintaa?	Synnyttää ryhmiä tai muuta vertais-toimintaa
		Lisää paikallista vaikuttamistoimintaa
		Synnyttää vertais- tai vaikuttamistoimintaa verkossa
		Lisää lasten kuulemisen menetelmien käyttöä
	Onko juurrutettavissa tai levitettävissä?	Leviää pilotointialueilta muille alueille
		Juurtuu keskusjärjestön toimintaan
		Juurtuu jäsenyhdistysten toimintaan
		Leviää muihin järjestöihin tai yhdistyksiin
		Leviää organisoimattomaan kansalais-toimintaan

Arvioitavia toimintamuotoja ovat:

- Vertaisohjaajakoulutus
- Vaikuttamiskoulutus
- Moderaattorikoulutus
- Perhetapahtumat
- Perhesirkuskurssit
- Mukaan.fi -keskustelut
- Vanhemmille järjestetyt kuulemisillat
- Lasten kuulemisen kokeilut
- Puheenvuoro! -videot
- Nuorten videokurssi
- Perheille annettava ohjaus
- Kurssiyhteistyö IKI:n kanssa
- Yhteistyö muiden järjestöjen kanssa
- Kuntavaaleihin liittyvä vaikuttamiskampanja

Toimintamuotojen arvioinnin aineistona on koko väliarvioinnin aineisto, mutta erityisesti 28.8. käyty projektitukijan ja projektitiimin arviointikeskustelu ja tätä keskustelua ennen projektitiimin tekemä välitehtävä. Pohdinnoissa olen peilannut väliarvioinnin aineistoa myös Tukiliiton

aikaisemmista projekteista saatuihin kokemuksiin. Seuraavissa alaluvuissa on pohdittu toimintamuotoja osallisuuden, kansalaistoiminnan tehokkuuden ja juurrutettavuuden näkökulmista. Kohderyhmän osallistumisesta kehittämistyöhön on jo näyttöä, mutta kansalaistoiminnan aktivoitumisen ja siirrettävyyden suhteen arviointi on etukäteisarviointia.

Kohderyhmän osallistuminen toimintamuotojen kehittämiseen

Kansalaistoiminnassa toimijoiden tarpeet sekä toimintahalukkuus ja -kyky on syytä kartoittaa erityisen hyvin. Tällä voidaan ainakin jossakin määrin varmistaa se, että tuotetaan tukea, joka vie eteenpäin toimijoiden omia tavoitteita ja vanhemmat voivat ja haluavat käyttää kehitettyjä toimintamuotoja.

Kohderyhmän alkukartoituksen lisäksi projektissa on huolellisesti kerätty osallistujien palautetta ja analysoitu sitä. Palautetta on kerätty vanhemmilta koulutusten lopussa keskustellen sekä sähköpostikyselyin noin viikko kurssin jälkeen. Perhesirkuskursseilla ja nuorten videokurssilla vanhemmille on järjestetty ryhmäkeskustelu ja lyhyemmissä tapahtumissa palautetta kerätty toiminnallisesti ja keskustellen. Lasten ja nuorten kurssipalautteen kerääminen on ollut yksi tapa kehittää lasten ja vammaisten henkilöiden kuulemisen menetelmiä.

Kohderyhmän osallistuminen toimintamuotojen kehittämiseen on tapahtunut kyselyiden avulla: toiminnan tarvetta ja lapsiperheiden toimintaympäristöä on kartoitettu etukäteen. Palautetta toiminnasta kerätään projektissa laajasti ja sitä analysoidaan systemaattisesti. Koulutuksissa olleita vanhempia on jatkossa tarkoitus osallistaa vielä nykyistä enemmän koulutusten ja vaikuttamistoiminnan kehittämiseen järjestämällä ryhmämuotoisia kehittämistilaisuuksia, esimerkiksi arviointiakvaarioita ja ideariihä.

Kansalaistoiminnan aktivoituminen toiminnan tuloksena

*Kansalaistoiminta voidaan määritellä niin, että se on ihmisen aktiivista toimintaa itsestä ulos-päin, yhdessä toimien, yhteiseksi hyväksi.
(Harju 2003,10–12).*

Kansalaistoiminnan aktivoitumisessa keskeistä on perheiden yhteisöllisen aktiivisuuden lisääntyminen: vertaistoiminnan, vaikuttamistoiminnan ja verkkoyhteisöjen toiminnan käynnistyminen tai jo olemassa olevan toiminnan aktivoituminen. Vanhempien oma kokemus voimaantumisen tai aktivoitumisen oman perheen asioissa ei ole riittävä tulos, vaan toiminnalta haetaan

selkeitä merkkejä yhdistystoiminnan, vertaisryhmien, verkkoryhmien tai muunlaisen yhteisöllisen aktiivisuuden heräämisestä.

Toimintamuotojen tehokkuudesta aktivoida lapsiperheiden kansalaistoimintaa ja vapaaehtoistoimintaa ei vielä varsinaisesti ole näyttöä. Tähän mennessä on syntynyt kolme vertaistukiryhmää. Se, missä määrin toiminta on aktivoitunut jo olemassa olevia ryhmiä, ei ole tiedossa. Vaikuttamisen tähtäävästä yhteisöllisestä toiminnasta on joitakin esimerkkejä. Esimerkiksi perheiden kokoontuminen Puheenvuoro-videoiden tekemiseen aktivoi vanhempia lasten harastusryhmän aloittamiseen. Verkkoryhmiä on syntynyt kevään aikana projektin toimesta toistakymmentä. Niiden pulmana on kuitenkin ollut keskustelun hiipuminen kesän aikana.

Projektitiimi suhtautui hyvin positiivisesti lähes kaikkien toimintamuotojen mahdollisuuksiin aktivoida perheiden ryhmien ja yhteisöjen toimintaa. Erityisen hyviä keinoja työntekijöiden mielestä olivat vanhempien koulutukset, Mukaan.fi -keskustelut, yhteistyö muiden järjestöjen kanssa ja kuntavaalikampanja. Osaa toimintamuodoista, kuten kurssiyhteistyötä, kehitetään syksyn aikana aktivoimaan tavoitteellisemmin vanhempien omaa toimintaa.

Pohdintaa vertaistoiminnan käynnistämisen ehdoista

Tukiliiton aikaisemmat projektit ovat tuottaneet tietoa paikallisen vertais- ja vaikuttamistoiminnan synnyttämisestä. Projektin nykyistä toimintaa voi jossakin määrin verrata näiden projektien tuloksiin ja vaikutuksiin ja tätä kautta arvioida kansalaistoiminnan synnyttämisen ehtoja.

Vertaistoiminnan käynnistäminen näyttäisi olevan mahdollista koulutusten ja perhetapahtumien avulla. Koulutuksessa olleiden vanhempien kohdalla läheskään aina ryhmän muodostaminen ei onnistu jaksamiseen tai aikaan liittyvien kysymysten vuoksi. Tukiliiton edellisessä vertaistukiprojektissa koulutettiin noin yhdeksänkymmentä vanhempaa ryhmänohjaajaksi. Vaikka koulutetut olivat motivoituneita ja halukkaita ryhmätoimintaan, uusia ryhmiä syntyi noin 20. (Vaitti 2010, 6.)

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin koulutusmäärät (25 vanhempaa) ovat vielä sen verran pieniä, ettei ole realistista odottaa ryhmiä syntyvän runsaasti. Erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhempien elämä on usein niin kiireistä ja haastavaa, ettei vapaaehtoistyöhön lähteminen onnistu riippumatta siitä, kuinka hyvää tukea toiminnalle on mahdollista saada. Jotta syntyisi valtakunnallisesti merkittävää muutosta nuorten perheiden aktiivisuuteen, koulutuksia pitäisi olla paljon enemmän ja alueellisesti kattavammin.

Perheille suunnatut tapahtumat ovat osoittautuneet toimivaksi tavaksi kutsua perheitä yhteen ilman sitoutumisen velvoitetta. Perhetapahtumien merkitys vertaistukiryhmien synnyttämisessä näyttäisi edellyttävän kahta asiaa: tapahtuman aloite ja valmistelut lähtevät vanhem-

mista itsestään ja ryhmän tai muun vertaistoiminnan syntyminen on tapahtuman julkituotu tavoite. Jos tapahtuman järjestäminen on joidenkin vanhempien tai yhdistysaktiivien vastuulla, kokoonkutsujilla on myös valmiuksia viedä asiaa eteenpäin. Tapaamisessa on myös oltava osuus, jossa työntekijä keskustelee vanhempien kanssa kiinnostuksesta ryhmän aloittamiseen ja hahmottelee yhdessä käynnistämisen ensimmäisiä askeleita. (Vaitti 2010, 17).

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin perhetapahtumien järjestäminen näyttäisi olevan pitkälti projektin työntekijöiden vastuulla, jolloin vanhemmat eivät helposti ota vastuuta myöskään jatkosta, vaan olettavat sen projektin työntekijän tehtäväksi. Vastuun siirtäminen tapahtumista toimijoille itselleen ja vertaistoiminnan käynnistämisen käsitteleminen tapaamisissa voisi jatkossa tehostaa kansalaistoiminnan syntymistä.

Toisaalta projektitiimi pohtii epämuodollisen keskinäisen tuen merkitystä. Projektin nykyiset tapahtumat rohkaisevat vanhempia vapaamuotoiseen kanssakäymiseen epävirallisissa yhteyksissä silloin kun perheet itse haluavat. Perheillä ei ole välttämättä tarvetta ryhmätoimintaan osallistumiseen vaan näyttäisi syntyvän uusia toiminnan muotoja.

Pohdintaa vaikuttamistoiminnan käynnistämisen edellytyksistä

Vaikuttaminen on yhdistystoiminnan haastavin osa-alue ja siihen toivotaan eniten tukea keskusjärjestön ammattilaisilta. Vaikka projektin toiminnan tuloksena ei vielä näytä syntyneen vanhempien omaehtoista vaikuttamistoimintaa, Tukiliitossa on tietoa paikallisyhdistysten toimijoiden toiminnasta ja tuen tarpeesta esimerkiksi 2011 tehdyn yhdistyskyselyn kautta (Vaitti 2011b, 14–17). Myös Tukiliitossa ollut EKO-tuki -projekti (2004–2006) antoi viitteitä siitä, että toimijat tarvitsevat selkeitä toimintamalleja ja ammatillista ohjausta paikallisiin prosesseihin. (Kaukola 2006).

Tämän tiedon pohjalta vaikuttamistoiminnan käynnistymiseen tarvitaan:

- 1. määrällisesti riittävä koulutus ja helposti saavutettavat materiaalit,**
- 2. tuki ryhmän tai yhteisön muodostamiseen,**
- 3. selkeät ja hyvin mallinnetut käytännöt,**
- 4. ideoita ja tukea muilta toimijoilta koulutuksissa ja verkkokeskusteluissa ja**
- 5. mahdollisuus ammatilliseen konsultaatioon keskusjärjestöstä tarvittaessa.**

Lapsiperheiden vanhempien vaikuttamisen kokemus on todennäköisesti kokeneita yhdistyskonkareita vähäisempi ja tästä syystä tuen tarve suurempi. Toisaalta nuorilla vanhemmillä voi olla uudenlaisia valmiuksia ja taitoa: he osaavat toimia verkossa tai mediassa ja tätä kautta käynnistää aivan uudentyypistä vaikuttamistoimintaa.

Toimintamuotojen juurruttaminen ja levittäminen

Tulosten levittäminen ja toiminnan juurruttaminen ovat projektihallinnan vaikein osa, jota suunnitellaan usein liian myöhään. Projektin toimintamallien juurruttaminen ja levittäminen vaatii ainakin toimintamuotojen mallintamisen, toimintaympäristöjen hyvää tuntemista ja realistisen juurruttamis- ja levittämissuunnitelman. Raha-automaattiyhdistys on tänä vuonna tehdyissä projektien loppuraportointiohjeissa ohjeistanut vastaamaan ainakin seuraaviin kysymyksiin:

- **Kuuaa toimintaympäristö, mihin kehittämistulokset on tarkoitus juurruttaa ja arvioi tätä prosessia. Onko kyseessä oman järjestön käyttöön juurtunutta kehitystyötä vai onko kysymys kunnan palveluverkostoon juurtuvista tuloksista vai ihan jostain muusta?**
- **Kerro, mitä hankkeessa on tehty juurruttamisen ja tulosten hyödyntämisen eteen.**
- **Pohdi myös sitä, mihin jokin toiminta ei hyvästä yrityksestä huolimatta juurtunut ja mistä tämä johtui.**
(RAY 2012)

Vaikuttava vertaistoiminta -projektin ensimmäisestä vaiheesta on kulunut puolet ja koko toiminta-ajasta neljännes. Innovatiivisissa projekteissa toiminnan juurruttamisen ja levittämisen huomioiminen on tärkeää jo toimintamuotoja kehitettäessä. Sellaisten toimintamallin kehittäminen, jonka juurruttaminen ei näytä realistiselta, on projektin tulevan hyödyn kannalta kyseenalaista.

Kuvio 4. Projektin eteneminen.

Vaikuttava vertaistoiminta -projektissa ensimmäinen tärkeä virstanpylväs on jatkoprojektin suunnittelu syyskuuhun 2013 mennessä. Siihen mennessä projektin toimintamallien on hyvä olla mallitettuna. Tähän suunnitelmaan on myös hyvä liittää juurruttamissuunnitelma, johon on kirjattu mitä, mille tahoille ja millä keinoin juurruttamista ja levittämistä aiotaan tehdä. Kansalaistoiminnan tukimuotojen juurruttamisessa keskeinen kysymys kuuluu, vaaditaanko toimintaan ammatillista osaamista vai onko se mahdollista pelkästään vapaaehtoisten tekemänä yhdistyksissä ja vanhempien yhteisöissä.

Toimintamuotojen kuvaamista ja mallintamista sekä materiaalin tuottamista tehdään projektissa parhaillaan. Levittämisestä ja juurruttamisesta projektilla on tässä vaiheessa vasta alustavia ajatuksia. Arviointikeskustelussa projektitiimi suhtautui hyvin optimistisesti kaikkien toimintamuotojen leviämisen ja juurtumisen mahdollisuuteen niin järjestöihin kuin yhdistyksiinkin. Projektin vahvuutena on monipuolinen ohjausryhmä, jossa on edustajia sekä järjestöorganisaatioista että pääosin vapaaehtoisvoimin pyörivistä yhdistyksistä. He tuntevat hyvin erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt toimintaympäristöinä. Nämä tahot voivat olla paitsi juurruttamisen tahoja, myös asiantuntijoita realistisen suunnitelman tekemisessä.

Perhesirkustapahtuma 2012.

EHDOTUKSIA KEHITTÄMISEN SUUNNIKSI

Vaikuttava vertaistoiminta -projekti on Kehitysvammaisten Tukiliiton pitkäaikainen ja hyvin resursoitu projekti, jolle järjestö asettaa paljon odotuksia. Hankkeen taustalla on huoli nuorten perheiden vähyydestä liiton jäsenyhdistyksissä. Tukiliiton, kuten muidenkin sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toiminta, on murroksessa: aktiivitoimijat ikääntyvät eikä uusia vastuunkantajia löydy. Projektilta odotetaan keinoja ja välineitä lapsiperheiden mukaan saamiseksi.

Erityislasten perheiden aktivoiminen ei kuitenkaan ole yksinkertainen kysymys. Nuoret perheet ovat usein mukana vertaistukiryhmissä sekä verkkokeskusteluissa ja kuuluvat moniin eri yhdistyksiin ja järjestöihin. Sen sijaan harvemmin he haluavat sitoutua pitkäjänteisesti yhdistystoiminnan pyörittämiseen. Lapsiperheen ruuhkavuosia elävät vanhemmat myös joutuvat hyvin tarkkaan harkitsemaan ajankäyttöään, joten vapaaehtoistoiminnan pitää vastata erityisen hyvin heidän omia tarpeitaan.

Projektin keskeinen tehtävä on etsiä vastauksia siihen, mikä on vetovoimaista kansalaistoimintaa perheiden mielestä ja millaisissa rakenteissa he haluavat sitä toteuttaa. Syntykö rekisteröityjen yhdistysten rinnalle muuta toimintaa ja vapaamuotoisia yhteisöjä? Projektilta toivotaan evästystä myös siihen, millainen Tukiliiton keskusjärjestön ja paikallisyhdistysten rooli voisi olla tukevaisuudessa.

Kun odotuksia projektille asetetaan paitsi projektisuunnitelmassa myös projektisuunnitelman jälkeen tehdyssä liiton strategiaohjelmassa, on projektin päämäärä laaja ja sillä on useita tavoitteita. Päämäärän laajuus ja tavoitteiden moninaisuus on johtanut suureen määrään toimintamuotoja. Toiminta etenee laajalla rintamalla, mutta toisaalta volyymi on toistaiseksi melko pientä: useimpia toimintamuotoja on kokeiltu vasta muutaman kerran. Jatkossa keskeinen kysymys on, kuinka paljon esimerkiksi erilaisia koulutuksia tarvitsee järjestää, että niillä on selkeästi vaikutusta paikalliseen tai verkossa tapahtuvaan toimintaan.

Arviointiaineistossa ollut kommentti, *”Täytyy pitää kiinni siitä, ettei rönsyjä synny liikaa!”*, on aiheellinen varoitus. Toimimattomien rönsyjen katkaisemiseksi ja uusien toimintamuotojen tehokkuuden ennakoimiseksi, tarvitaan selkeitä arviointikysymyksiä ja kriteereitä. Jo käytetyt kysymykset (kohderyhmän osallistuminen, kansalaistoiminnan aktivoimisen tehokkuus, juurutettavuus) ovat keskeisiä myös jatkossa.

Perheiden yhtenä pulmana on erityistä tukea tarvitsevien lasten ja koko perheen mielekkään vapaa-ajan viettäminen. Perheiltä esille tullut ajatus lasten ja koko perheen harrastustoiminnan edistämisestä täyttää melko hyvin edellä esitetyt kriteerit. Perheet haluavat saada yhteisen toiminnan kautta myös vertaistukea itselleen, vammaiselle lapselle ja sisaruksille. Osa

vanhemmista olisi valmiita vapaaehtoisena ohjaamaan esimerkiksi liikuntaryhmää tai muulla tavoin toiminnallista ryhmää. Koulutuksen järjestäminen vapaaehtoisille ja toimintaideoiden kerääminen voisi sopia hyvin projektin tulevaan toimintaan, vaikka uusien toimintamuotojen aloittamiseen kannattaa suhtautua kriittisesti.

Perheiden oman vaikuttamistoiminnan käynnistyminen on projektin toiminnoista haastavinta. Vertaistoiminnasta löytyy kevyempiä tehtäviä ja se antaa helpommin välitöntä hyötyä perheille. Vaikuttaminen on puolestaan pitkäjänteistä työtä ja harvoin antaa välittömästi onnistumisen kokemuksia. Vaikuttaminen vaatii vapaaehtoisilta tietoa mm. sosiaaliturvasta, oikeuksista ja kunnallisista päätöksentekoprosesseista. Lisäksi tarvitaan monenlaisia vaikuttamisen taitoja. Tiiviimpi yhteistyö keskusjärjestön vaikuttamisen asiantuntijoiden kanssa voisi edistää toimivien paikallisen vaikuttamisen mallien kehittämistä. Tarvitaan myös nykyistä enemmän tietoa ja kokemusta siitä, millä tavalla lapsiperheiden vanhemmat vaikuttamisen näkevät ja millaiseen toimintaan he ovat valmiita lähtemään mukaan.

Projektin yhtenä vahvuutena on monipuolinen ja motivoitunut ohjausryhmä, joka on valmis yhdessä työskentelemään erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden asioiden eteen. Myös arviointiaineistossa ehdotettiin sisällöllistä keskustelua ja eri toimijoiden kehittämien hyvien käytäntöjen jakamista. Ohjausryhmätyöskentelystä voisi mielestäni varsin hyvin syntyä pysyvämpi erityistä tukea tarvitsevien lasten yhdistysten ja järjestöjen verkosto, jossa Tukiliitto voisi toimia koollekutsujana. Verkoston tehtävänä voisi olla perheiden vapaaehtoistoimintaa tukevan koulutuksen ja materiaalin tuottamisen koordinointi. Järjestöjen ja yhdistysten yhteistyöllä erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden vertais- ja vaikuttamistoiminnasta on mielestäni mahdollista saada nykyistä monipuolisemmaksi ja kattavammaksi.

Projektin yksi keskeinen tehtävä on edistää vertais- ja vaikuttamistoimintaa verkossa. Projekti on keskusjärjestön viestinnän kanssa käynnistänyt uuden verkkopalvelun Mukaan.fi. Käytännön kehittämistyön rinnalla lapsiperheiden virtuaaliyhteisöllisyyden laajempi tutkiminen on projektille mielenkiintoinen haaste. Millä tavalla erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhempien virtuaaliyhteisöt rakentuvat ja toimivat? Voivatko ne toimia ainoina vertaistuen lähteinä vai täydentämässä kasvokkaisia tapaamisia? Eroaako erilaisissa verkkopalvelimissa käyty keskustelu? Mitä vanhempien vaikuttamistoiminta verkossa on? Vaikka sosiaalinen media nuorten kohdalla on runsaasti tutkittu alue, vammaisten tai heidän perheidensä verkkoyhteisöistä on vielä vähän tietoa.

Väliarvioinnissa esille nousseet keskeisimmät kehittämissuunnat ovat:

- projektin päämäärän selkiyttäminen,
- toimintamuotojen jatkuva arviointi osallisuuden, kansalaistoiminnan aktivoitumisen ja juurruttamisen näkökulmasta,
- toimintamuotojen lakkauttaminen tai uusien aloittaminen näiden arviointien perusteella,
- toiminnan volyymin lisääminen,
- lasten ja perheiden harrasteryhmien ohjaajakoulutustarpeen selvittäminen ja mahdollisen koulutuksen aloittaminen,
- tiedon tuottaminen lapsiperheiden vaikuttamisen intresseistä,
- virtuaalisyhteisöihin liittyvän selvityksen tai tutkimuksen tekeminen,
- yhteistyön tiivistäminen keskusjärjestön vaikuttamistoiminnan kanssa ja
- ohjausryhmän toiminnan sisällöllinen laajentaminen ja verkostoitumistarpeen selvittäminen.

LÄHTEET

Harju, Aaro (2003) Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Kansanvalistusseura, Vantaa.

Holma, Tupu (2005) Hankkeen pikaitsearviointi. Verkkojulkaisu www.jarjestoarviointi.fi/tukea_arviointiin/projektien_arviointi/tyokalut/toteutusvaihe/pikaitsearviointi/ (15.9.2012).

KIOS (2008) Dr. Max Peberdyn tiekartta ja kolme universaalia kysymystä http://www.jarjestoarviointi.fi/tukea_arviointiin/projektien_arviointi/tyokalut/toteutusvaihe/kolme_kysymysta_peberdy/ (15.9.2012).

Koskela, Tuomas (2012) Kehittämishankkeiden arvioinnin tila. Motiivit ja arviointitiedon hyödyntäminen sosiaali- ja terveystalojen järjestöissä. Avustustoiminnan raportteja 28. Raha-automaattiyhdistys. Verkkojulkaisu www.ray.fi/sites/default/files/emmi_mediabank/arvioinnintila_2012_LR.pdf (29.6.2012)

Paasio, Petteri (2003) Vaikuttavuuden arvioinnin rakenne ja mahdollisuus sosiaalialalla. Stakes. FinSoc Työpapereita 3/2003. Helsinki. mahdollisuus Verkkojulkaisu www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77070/Tyopapereita3_03.pd.pdf?sequence=1 (16.9.2012)

RAY (2012) Suositukset loppuraportissa suositelluista teemoista ja sisällöstä. Raha-automaattiyhdistyksen kotisivu www.ray.fi/fi/jarjestot/tulokset-ja-vaikutukset/projektien-loppuraportit (15.9.2012)

Robson, Colin (2001) Käytännön arvioinnin perusteet., Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Seppänen-Järvelä, Riitta (2004) Prosessiarviointi kehittämissuorituksissa. Opas käytäntöihin 4/2004. Stakes. Verkkojulkaisu http://groups.stakes.fi/NR/rdonlyres/2C41CB87-6134-4C94-8D1B-46CD-906C3B33/0/Arviointiraportteja4_04.pdf (16.9.2012)

Vaitti (2010) Vertaistukiryhmät kansalaistoimintana. Kehitysvammaisten Tukiliiton Vertaansa vailla -projektin loppuraportti. Verkkojulkaisu www.kvtl.fi/media/Julkaisut/HankkeidenRaportit/VertaistukiryhmatKansalaistoimintana.pdf (15.9.2012).

Vaitti (2011a) Suuntaviivoja erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden vertais- ja vaikuttamistoiminnan kehittämiseen. Vaikuttava vertaistoiminta -projekti. Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. Verkkojulkaisu www.kvtl.fi/media/Paikallinen_toiminta/Taustakartoitus_2011.pdf (15.9.2012).

Vaitti (2011b) ”Hallituksen vapaaehtoisuus on hyvä, mennään kaikki sata lasissa”. Selvitys Kehitysvammaisten Tukiliiton jäsenyhdistysten toiminnasta. Verkkojulkaisu www.kvtl.fi/media/Paikallinen_toiminta/yhdistyskysely_raportti_3.pdf (15.9.2012).

Julkaisemattomat lähteet

Jalava, Janne (2011) Alustus 11.5.2011. Vierailukäynti Tukiliittoon projektien seurannan ja arvioinnin kehittämiseksi.

Kaukola, Jukka (2006) Tarvitsee tukea jatkuvasti. Vammaisten lasten huoltajien arvioita palveluiden ja tuen kehittämisestä Hyvinkäällä. EKOTUKI-hanke. Raportteja ja oppaita 8/2006. Kehitysvammaisten Tukiliitto ry.

Seppänen Järvelä, Riitta (2012) Odottamattomien, ennakoimattomien tulosten ja vaikutusten havaitseminen ja hyödyntäminen. Luento 5.6.2012. Arviointifoorumi, Soste.

LIITTEET

Liite 1 Toimintojen seurantatiedon ja palautteiden kerääminen kevät 2012

Tapahtuma/ tilaisuus	Vanhempien palaute	Lasten/ nuorten palaute	Työntekijöiden näkökulma
Koulutukset vertaisohjaaja vaikuttamis verkko	palautekeskustelu palautekysely seuraavalla viikolla webropol-kysely sähkö- postilla		koulutuksen dokumentointi webropol-lomake
Perhetapahtumat sirkus ym. Lasten kuuleminen	toiminnallinen palaute palautekysely seuraavalla viikolla webropol-kysely sähkö- postilla	toiminnallinen palaute	tapahtuman dokumentointi webropol-lomake
Perhesirkukset Joensuun viikonloput Helsingin viikonloput Helsingin leiri	Alkukartoitus webropol-kysely sähkö- postilla Projektitutkija pitää ryh- mäkeskustelun esityksen jälkeen (nauhoitus)	projektityöntekijät kehittävät ja pitävät yhdessä lasten- ohjaajien kanssa	tapahtuman dokumentointi webropol-lomake
Nuorten videointikurssi	projektityöntekijä pitää vanhempien keskustelun (nauhoitus)	projektitutkija pitää palautekeskustelun (nauhoitus, Talking mats –taulut)	koulutuksen dokumentointi webropol-lomake

Liite 2 Esimerkki kotisivuilla olevasta blogista

Mäkin haluan harrastaa

Kesän jälkeen on palattu arkiseen rytmiin. Päiväkoti-, koulu- ja työelämän lisäksi arkeen mahtuu myös harrastamista. Meillä kotona lapset ovat tutkineet eri urheiluseurojen valikoimaa ja etsineet mahdollisuuksia aloittaa soittoharrastusta. Saa nähdä mihin harrastusryhmään päätyvät, valinnanvaraa kun on.

Entä sitten, kun lapsi tarvitsee erityistä tukea myös harrastukseen? Minulle soitti juuri äiti, joka kertoi, että kunta oli päättänyt lopettaa alle kouluikäisten lasten harrastusryhmän. Perustelut eivät olleet äidin mielestä oikeudenmukaiset. Tässä kun ei perätä mitään erikoista, vaan samoja tasavertaisia mahdollisuuksia kuin muillakin lapsilla. Jos erityistä tukea tarvitsevat lapset jäävät harrastusmahdollisuuksien ulkopuolelle alle kouluikäisinä, eivät he helposti rohkaistu harrastusten pariin tämän jälkeenkään.

Vaikuttava vertaistoiminta -projekti teki vuosi sitten kartoituksen siitä, mihin asioihin perheet katsoivat tarpeelliseksi vaikuttaa. Yhdeksi yleisimmistä aiheista nousi lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua erilaisiin harrastuksiin. Tällä saralla on siis tehtävää. Kyse ei ole rahoista, vaan enemmänkin asenteista.

Ettei asia näyttäisi aivan mahdottomalta, on hyvä tuoda esiin onnistuneitakin esimerkkejä. Eräs vanhempi oli jo kauan miettinyt kehitysvammaisen tyttärensä kanssa harrastusmahdollisuuksia. Olihan pikkusisko kokeillut jo monenlaista ja isosisko vain seurannut vierestä. Yhdessä tytön kanssa mietittiin, mikä harrastus häntä kiinnostaa. Ykkösvaihtoehdoksi nousi soittaminen. Vanhemmat epäilivät sopivan opettajan löytymistä. Kuka olisi valmis kohtaamaan haasteita, joita erilaisen oppijan kanssa varmasti tulisi eteen. Muutamien puhelinsoittojen jälkeen opettaja kuitenkin löytyi. Seuraavaksi tuli selvittää millaista tukea tyttö tarvitsee soittotunnille osallistumiseen. Oltuaan yhteydessä kuntaan vanhemmat totesivat, että tulkki voisi olla aluksi riittävä tuki ja myöhemmin tarkistetaan tuen tarvetta. Nyt uusi harrastus on alkamassa.

Harrastusmahdollisuudet kunnissa ovat täyttä kuntavaaliasiaa. Kertokaa siis ehdokkaille epäkohdista. Myös vaalien välillä kannattaa olla rohkeasti yhteydessä esimerkiksi kunnan erityisliikunnanohjaajaan ja kysellä erilaisista mahdollisuuksista. Kansalaisopiston tai taidekouluunkin harrastusryhmistä kannattaa kysellä, siellä voi olla jo kokemusta erityistä tukea tarvitsevien lasten osallistumisesta ryhmiin. Näin levitetään samalla tietoa siitä, että kaikki haluavat harrastaa – tasa-arvoisesti.

”Jokaisella lapsella on oikeus rikkaaseen ja iloiseen elämään, ja joka ikinen vanhempi haluaa, että oma lapsi voisi saada iloisen lapsuuden ja tehdä monenlaisia asioita, sellaisia asioita, joita siinä perheessä pidetään tärkeänä.” (Malike, 2006).

**Blogin kirjoitti Marjo Juuti-Tavi, Vaikuttava vertaistoiminta -projektin projektityöntekijä Itä-Suomesta
Julkaistu 8/2012**

Liite 3 Sosiaalisen median vaikuttamiskoulutus ja sirkustapahtuma lapsiperheille

Verkkovaikuttaja

Vaikuta verkossa - sosiaalisen median vaikuttamiskoulutuksia lapsiperheiden vanhemmille. Voit valita lähempänä omaa paikkakuntaasi olevan koulutuksen. Katso sähköinen esite osoitteesta: <http://bot.fi/29s>

Lauantai 13.10.2012 klo 10–18, Jyväskylä tai Lauantai 24.11.2012 klo 10–18, Helsinki

Käytä verkkoa vaikuttamisen välineenä. Tule mukaan oman aiheesi kanssa ja suunnittelemme yhdessä aiheesi edistämistä verkon kautta. Jos sinulla ei ole omaa aihetta, se ei ole este osallistumisellesi. Voimme tehdä suunnitelman kuvitteelliselle aiheelle.

- Tehokkaat verkkotyökalut käyttöösi.
- Näkyvyys tietyille kohderyhmälle.
- Tunnettavuus oman paikkakunnan järjestöjen keskuudessa.
- Verkostoituminen ja voimien yhdistäminen.
- Markkinointi tietoisesti.

Kurssi rakentuu yhdestä lähipäivästä sekä aiheeseen liittyvistä verkkotehtävistä. Kurssi toimii myös jatkona Vertaisuutta verkossa -kurssille. Aikaisempaa sos. median kokemusta ei tarvita.

Sirkustapahtuma lapsiperheille

Sunnuntaina 29.4.2012 klo 13–16 Sirkustyöpajoja koko perheelle

Tarinat, kokemukset ja ideat vaihtoon toisten vanhempien kanssa lämminhenkisessä kahviossa!

Tapahtuma on suunnattu ensisijaisesti erityistä tukea tarvitsevien lasten (0–16v.) perheille.

Luvassa iloista yhteistoimintaa, jossa jokainen perheenjäsen voi olla mukana kokeilemassa, ihmettelemässä ja kartuttamassa taitojaan.

Perhesirkustapahtuma 2012.

Liite 4 Puheenvuoro! -työväline.

Puheenvuoro!
on työväline erityistä tukea tarvitsevien
lapsiperheiden kokemusten keraamiseen.
Perheenjäsenten kokemukset, ajatukset ja mielipitteet
kuvataan videolle.

Haastatteluista tehtyjä n. 5 minuutin kokonaisuuksia
käytetään vaikutusmateriaalina
esim. kunnanvaltuuston kokouksessa.

Videot tulevat näkyville ja kuultaville
verkkoon ja muualle mediaan.

Katsoja:

Koe kuinka erilaisien
ihmisten elämä ja
kokemukset voivat
olla loistavaa hyvän
puheen
tai samanlaisia.

*Mieti, millä asioilla
on vaikuttanut
ihmisen
kokemukseen?*

Puheenvuoroa käyttävä:

Tuo oma *äänesi* ja *sanomasi*
kuuluviin sanasta sanaan.

Tee vaikutusmateriaalia
suoraan päättäjille ja
vaikuta asenteisiin.

Puhu elämään liittyvistä
asioista avoimesti.

Kuule muiden ajatuksia
sanoista teemoista,
joihin itse olet
vastannut esim.
koulutus,
ystävyyden,
vapaus,
syrjintä
jne.

**Vaikuttava
vertaistoiminta
-projekti**

vaikuttavavertaistoiminta.fi

 Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

www.vaikuttavavertaistoiminta.fi

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Pinninkatu 51, 33100 Tampere
www.kvtl.fi